
Projev Doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D. jménem nově jmenovaných docentů

Projev Doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D. jménem nově jmenovaných docentů

Vaše Magnificence pane rektore,

Honorabilis pane promotore,

Honorabiles, Spectabiles, dámy a pánové, vážení hosté!

Dostalo se mi velké cti promluvit na tomto shromáždění jménem všech zde přítomných nově jmenovaných docentů Univerzity Karlovy. Úkol je to ovšem nadmíru složitý; setkáváme se tu dnes, zástupci rozličných oborů a disciplín, které naše Alma mater rozvíjí, abychom přijali laskavé venia docendi, které samozřejmě chápeme nejen jako určité završení našeho dosavadního vědeckého a pedagogického působení, ale zejména jako osobní závazek do budoucna – a to vzhledem k našim vědním oborům, kolegům a samozřejmě také vůči studentům, za jejichž odborný a částečně i lidský růst přebíráme tímto plnou odpovědnost.

Je těžké shrnout tu v několika větách stanoviska i výhledy jednotlivých kolegů, které se odvíjejí z různorodých pozic aplikovaného výzkumu, z hlediska teoretických studií, jež protínají sféru přírodovědnou, humanitní i sociální. Chtěl bych proto v těchto souvislostech v krátkosti poukázat na několik skutečností, které jsou alespoň z mého stanoviska historika české literatury v tuto chvíli podstatné. Tou první je zdůraznění stále – alespoň pro mne – nesamozřejmé skutečnosti svobody studia a vědeckého bádání. Patřím totiž ke generaci, která svá magisterská studia na této univerzitě zahajovala v době velkého společenského zvratu na sklonku 80. let. Byla to doba hektická, euforická, chaotická, ale zároveň to byl čas, který poskytl neopakovatelnou možnost jasného srovnání možností, jaké nabízela nerozlišitelná, indiferentní, ideologicky poplatná a zároveň „perestrojkou“ zmatená univerzitní komunita, a jaké naopak představoval nárok svobodného, individuálního vědeckého i osobního růstu, jež by se vyrovnával s dosud urputně vytěšňovanými tradicemi a hledal odpověď na tíživé aktuální otázky dneška a budoucnosti. Zvláště studium literatury a jejich dějin, které je až fatálně svázáno s potřebou rozumět dnešku a klást odtud své otázky, rozvíjelo tuto perspektivu o to hlouběji. Ale nebyly to jenom důsledky vnějších změn a proměněných pravidel, byla to v první řadě celá škála staronových učitelských osobností, které – přicházejíce na univerzitu počátkem 90. let z nucených exilů, korektorských kamlíků, kotelen, archivů či v nejlepším případě z podřadných míst v redakcích či akademických ústavech, kde je komunistická zvůle tolerovala – tehdy zašitily tuto životodárnou transformaci, a jež jsem měl a mám tu čest považovat za své učitele. Právě tyto lidé v mých očích zosobnily ideál, po kterém jsme tehdy ve valné míře toužili – ideál vzdělanosti spojený s múzickým nadáním, který by rozvrátil dogmatická, vyprázdňená schémata tehdejší oficiální literární historie a protal všeprostupující kulturní a společenskou šed' normalizace 80. let. Byla to alespoň pro mě nezapomenutelná zkušenost a přímo iniciační zážitek, poznávat starší i moderní literaturu v širokých nedefinovaných souvislostech, pocítit míru osobního ručení za vědecký a názor a občanské stanovisko, pocítit riziko svobodného úsudku, pokory vůči vědeckému ideálu, a především – vnímat otisk každodenní mravenčí práce a velikou míru odříkání, která stojí nejen za skutečnou vědeckou prací, zejména však tkví v samých základech vzdělanosti – klíčového kritéria každého národa. Neboť – řečeno slovy Jana Patočky z konce 30. let – vzdělanost je práce, je askeze, je vnitřním sudidlem v boji proti frázi, proti pohodlí, proti duchovnímu požitkářství, v boji za odvahu k napětí, za odvahu k vášni a bolesti.

Patos, který se skrývá ve slovech velkého českého filozofa, jako by opět mobilizoval, vyzýval k činu. Česká věda a univerzitní výuka, alespoň její humanitní větve, jako by v posledních letech stály před novým pokušením unifikace, odosobnění a indiferentní masovosti. Viděno z perspektivy mé mateřské filozofické fakulty: posluchárny i pracovní přeplněné tvářemi studentů, jejichž rostoucí počty zabraňují individuální práci s nimi a hledání jejich jedinečných dispozic, neúnosně rostoucí míra byrokratizace studia, mnohdy kontradikční hledání evaluačních kritérií vědecké práce, jež vzhledem k nesourodosti svých východisek s postupy a cíly humanitních vědních disciplín hrozí diskvalifikací těchto odvětví, a spolu s tím vším tzv. podlahové platy, které udýchaně dohánějí inflační růst... Situace, zdá se, nadmíru zralá pro opětné položení základních otázek po smyslu rozvíjení vzdělanosti, po smyslu jejího sepětí s individuálním profilováním studenta i učitele, a v neposlední řadě také po smyslu osobní odpovědnosti badatele v humanitních vědách za výsledky vědeckého bádání v době, která – zdá se – těmto výsledkům přikládá pramalý význam. Sám sebe se ptám s vůlí hledat kladnou odpověď – bude v mých silách dostát závazkům, které mám k těm, kteří mně odkryli taje a krásu mé vědní disciplíny a jimž za to na tomto místě děkuji? Poděkování rovněž přísluší také těm, kteří nám napomáhají takovéto břímě nést – rodičům a těm, s nimiž společně kráčíme osobním životem a bez jejichž trvalé přízně, porozumění a především lásky bychom těžko odolali náporům, které s sebou vědecký a univerzitní život mnohdy přináší.

Ještě jednou Vám, Vaše Magnificence, pane rektore i Vám, vážení mistři staroslavného učení Karlova, děkuji jménem všech nově jmenovaných docentů za projevenou důvěru, s níž jste svěřili venia docendi do našich rukou. Doufáme, že překrásnou ideu vzdělanosti a péče o ni, vloženou zakladatelem do lůna této instituce, nezklameme.

Karolinum, 29. 5. 2008
Doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D.